

Datum van inontvangstneming : 10/09/2018

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-502/18 - 1

Zaak C-502/18

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

30 juli 2018

Verwijzende rechter:

Městský soud v Praze (Tsjechië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

17 mei 2018

Verzoekende partijen:

CS

DR

EQ

FP

GO

HN

IM

JL

KK

LJ

MI

Verwerende partij:

České aerolinie a.s.

[omissis]

BESCHIKKING

De Městský soud v Praze (rechter voor de stad Praag, Tsjechië) als rechter in tweede aanleg [omissis] in zaak:

a/ CS [omissis]

b/ DR [omissis]

c/ EQ [omissis]

d/ FP [omissis]

e/ GO [omissis]

f/ HN [omissis]

g/ IM [omissis]

h/ JL [omissis]

ch/ KK [omissis]

i/ LJ [omissis]

j/ MI [omissis]

(de verzoekende partijen in eerste aanleg)

tegen

České aerolinie, [omissis] met zetel in Praag 6 [omissis]

(de verwerende partij in eerste aanleg)

inzake een vordering tot betaling van 6 600 EUR vermeerderd met wettelijke rente en kosten.

betreffende een hoger beroep ingesteld door de verwerende partij in eerste aanleg tegen een beslissing van de Obvodní soud pro Prahu 6 (rechter voor de stad Praag 6, Tsjechië) van 12 januari 2016 [omissis] [,] na de vernietiging van het vonnis van de Městský soud v Praze door de Ústavní soudu (grondwettelijk hof, Tsjechië) bij beslissing van 31 oktober 2017 [omissis],

wijst:

[nationale procedure][*omissis*]

II. De Městský soud v Praze verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

„Is een communautaire luchtvaartmaatschappij verplicht krachtens artikel 3, lid 5, tweede volzin, van verordening (EG) nr. 261/2004 [van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91] compensatie aan de passagiers te betalen wanneer de communautaire luchtvaartmaatschappij als contractuele vervoerder het eerste segment van een vlucht heeft uitgevoerd, met een tussenlanding op een luchthaven in een niet-lidstaat, van waaruit een vervoerder die geen communautaire luchtvaartmaatschappij is, op basis van een codesharingovereenkomst, het tweede segment van de vlucht heeft uitgevoerd en [O.r. 2] er een vertraging van meer dan drie uur was bij aankomst op de luchthaven van eindbestemming, die volledig is ontstaan in het tweede vluchtsegment?”

Motivering

- 1 [Nationale procedure] [*omissis*]
- 2 De feiten in deze zaak zijn de volgende: de verwerende partij heeft het eerste segment uitgevoerd van de vlucht waarvoor verzoekers compensatie wegens late aankomst vorderen van verweerster, aangezien haar vliegtuig (vlucht OK 350) in overeenstemming met het vluchtschema op 16 januari 2014 om 23.40 uur van de luchthaven van Praag is vertrokken en op 17 januari 2014 om 5.24 uur op de luchthaven van Abu Dhabi is aangekomen. De geplande aankomsttijd was 06.05 uur. Na de tussenlanding is het tweede segment van de vlucht door Etihad Airways uitgevoerd, in overeenstemming met het vluchtplan en onder een codesharingovereenkomst (vlucht OK 3172). De maatschappij Etihad Airways is geen communautaire luchtvaartmaatschappij. In het tweede segment van de vlucht, na de tussenlanding, is een vertraging opgetreden. In plaats van in Abu Dhabi te vertrekken op 17 januari om 10.40 uur, is het vliegtuig pas op 17 januari om 19.19 uur vertrokken en is het op 18 januari om 03.53 uur in Bangkok aangekomen. De vlucht van 8 606 km van Praag naar Bangkok was dus 488 minuten vertraagd.
- 3 In haar juridische beoordeling heeft de rechtbank in eerste aanleg beslist dat de vorderingen in kwestie onder verordening (EG) nr. 261/2004 [van het Europees Parlement en de Raad] (hierna: „verordening”) vallen, die krachtens artikel 288 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie rechtstreeks toepasselijk is. De toepasselijkheid van de verordening op de zaak in kwestie vloeit voort uit artikel 3, lid 1, onder a), en artikel 2, onder h), in samenhang met het oordeel van het Hof van Justitie in zaak C-11/11, aangezien de passagiers zijn

vertrokken van de luchthaven van Praag, met andere woorden van een luchthaven in een EU-lidstaat. De rechter heeft vervolgens geoordeeld dat het gevorderde bedrag gerechtvaardigd was krachtens artikel 7, lid 1, onder c), van de verordening, gelezen in samenhang met het arrest van het Hof van Justitie in zaak C-402/07.

- 4 De belangrijkste rechtsvraag was of verweerster in rechte kon worden aangesproken. Verweerster voerde hiertegen aan dat zij niet in rechte kon worden aangesproken, aangezien zij niet de luchtvaartmaatschappij was die het vluchtsegment van Abu Dhabi naar Bangkok heeft uitgevoerd [artikel 2, onder b), van de verordening]. De rechter in eerste aanleg heeft verweersters aansprakelijkheid evenwel afgeleid uit artikel 3, lid 5, tweede volzin, van de verordening, waarin is bepaald dat indien de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert geen overeenkomst heeft met de passagier, doch activiteiten uitvoert die onder deze verordening vallen, zij wordt geacht dit te doen namens de persoon die een overeenkomst heeft met die passagier. Daarom heeft de rechter de vordering in haar geheel toegewezen.

- 5 De verwijzende rechter heeft, als rechter in tweede aanleg, het vonnis van de rechter in eerste aanleg bevestigd bij beslissing van 26 april 2016 [*omissis*], voorts de vordering toegewezen en ten aanzien van de kosten van de procedure in tweede aanleg beslist. Net als in eerste aanleg heeft verweerster aangevoerd dat de zaak naar het Hof van Justitie van de Europese Unie moest worden verwezen, meer bepaald in verband met de beoordeling van de aansprakelijkheid van de contractuele vervoerder voor het vluchtsegment dat door een andere vervoerder is uitgevoerd. In dat stadium van de procedure heeft de rechter in tweede aanleg beslist dat het antwoord op de rechtsvragen waarvoor om een verwijzing naar het Hof van Justitie werd verzocht, duidelijk kon worden afgeleid uit bovengenoemde verordening nr. 261/2004 in samenhang met het arrest van het Hof van Justitie in zaak C-11/11. De rechter stelde zich niet op het standpunt dat de rechtspraak van het Hof inconsistent was, en heeft daarom geoordeeld dat het aangehaalde arrest in zaak C-173/07 geen invloed had op de onderhavige zaak in de procedure in tweede aanleg. De rechter in tweede aanleg deelde dus de mening dat een vlucht van een luchthaven in een EU-lidstaat, waarop het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie van toepassing is, moet worden beschouwd als één en dezelfde vlucht, zelfs wanneer de luchthaven van eindbestemming wordt bereikt na een tussenlanding (arrest in zaak C-11/11). Zoals de rechter in eerste aanleg heeft hij zich daarvoor gebaseerd op artikel 3, lid 5, van de verordening, waarin is vastgelegd dat de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert, wordt geacht dit te doen namens de persoon die een overeenkomst heeft met de betrokken passagier. Uit artikel 3, lid 5, van de verordening, zoals dat is toegepast in het hoofdgeding, volgt dat verweerster rechtstreeks aansprakelijk is ten opzichte van de verzoekers voor de schade die zij hebben geleden door de vertraging in het vluchtsegment dat de maatschappij Etihad Airways heeft uitgevoerd, aangezien het een bepalend kenmerk van het juridische begrip „vertegenwoordiging” [O.r. 3] is dat degene in wiens naam wordt gehandeld, rechtstreeks aansprakelijk is voor de handelingen van degene die in zijn naam

handelt. De rechtbank in tweede aanleg heeft geoordeeld dat die uitlegging van de verordening volkomen relevant voor die situatie en correct was, aangezien de aansprakelijkheid van de contractuele vervoerder voortvloeit uit de overeenkomst en de vervoerder niet kan worden vrijgesteld omdat het verhoogde vluchtsegment door een andere partij was uitgevoerd, en aangezien de situatie naar zijn oordeel identiek was aan elke andere vorm van uitbesteding. In zijn juridische beoordeling heeft de rechter in tweede aanleg ook rekening gehouden met het feit dat het bovenstaande juridische oordeel ook was aanvaard door andere kamers van de Městský soud v Praze die over soortgelijke zaken hadden geoordeeld [omissis]. Voorts heeft hij beslist dat indien het bedrag dat door iedere verzoeker individueel wordt gevorderd lager is dan 50 000 CZK er geen hoger beroep over een rechtsvraag tegen dit arrest mogelijk is bij de Nejvyšší soud ČR (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Tsjechische Republiek) en de partijen daarop gewezen in de uitgeschreven versie van zijn arrest.

- 6 In een procedure betreffende een grondwettelijke klacht die door verweerster was ingesteld, heeft het Ústavní soud ČR in zijn arrest van 31 oktober [2017] het arrest van de Městský soud v Praze van 26 april 2016 vernietigd. [omissis] De Ústavní soud heeft geoordeeld dat de rechtbank in tweede aanleg het recht op een eerlijk proces van de partijen ingevolge artikel 36, lid 1 van het Listina základních práv a svobod (Tsjechische handvest van de grondrechten en de fundamentele vrijheden), dat tot het constitutionele bestel van de Tsjechische Republiek behoort [omissis], had geschonden, aangezien de rechter de partijen onjuist had geïnformeerd dat geen hoger beroep over een rechtsvraag mogelijk was. De Ústavní soud was van mening dat de vordering in kwestie een vordering op grond van een consumentenovereenkomst is en dat hoger beroep over een rechtsvraag bij de Nejvyššímu soud [omissis] tegen een arrest van de rechter in tweede aanleg over een dergelijke vordering ontvankelijk is, ongeacht het bedrag dat in de procedure wordt gevorderd. Het heeft de rechter in tweede aanleg ook opgedragen de argumenten in de beslissing van het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland) in zaak Xa ZR 132/08, waarnaar de klager had verwezen, te beoordelen.
- 7 In de procedure voor de rechter in tweede aanleg heeft verweerster vervolgens ter ondersteuning van haar argumenten de arresten Xa ZR 132/08, X ZR 14/12, X ZR 73/16 en X ZR 101/16 van het Bundesgerichtshof ingeroepen. Verweerster heeft zich eveneens op het oordeel in het arrest van het Hof van Justitie in zaak C-302/16 beroepen. Het arrest van het Bundesgerichtshof in zaak Xa ZR 132/08 handelt specifiek over een soortgelijke zaak als die in het hoofdgeding, waarbij een vlucht was verhoogd in een vluchtsegment dat door een andere vervoerder dan de contractuele vervoerder was uitgevoerd. Het Bundesgerichtshof heeft in die zaak geoordeeld dat de contractuele vervoerder niet aansprakelijk was aangezien hij niet de uitvoerende luchtvaartmaatschappij was. In zijn arrest X ZR 14/12 heeft het Bundesgerichtshof vervolgens in een soortgelijke zaak ook geoordeeld dat de zaak om twee aparte vluchten ging. Deze beide arresten werden evenwel vóór het arrest van het Hof van Justitie in zaak C-11/11 gewezen, waarin een vlucht met een tussenlanding als één en dezelfde vlucht werd gedefinieerd.

Hoewel in zaak X ZR 73/16 van het Bundesgerichtshof bijzondere omstandigheden aan de orde zijn, is in zaak X ZR 101/16 beslist, met verwijzing naar het arrest van het Hof van Justitie in zaak C-302/16 (punt 27), dat de verordening niet aldus kon worden uitgelegd dat wordt uitgesloten dat de contractueel gebonden luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert zich kan onttrekken aan de verplichtingen die uit de verordening voortvloeien omdat een aansluitende vlucht wordt uitgevoerd door een vervoerder die niet onder de verordening valt (zie punten 16 en 18 van het arrest). De Městský soud v Praze heeft uit het bovenstaande afgeleid dat het oordeel in bovengenoemde arresten van het Bundesgerichtshof de argumenten van verweerster lijkt te ondersteunen, ook al kan niet worden voorbijgegaan aan het feit dat de verwijzing naar het arrest van het Hof van Justitie in zaak C-302/16 niet helemaal relevant is, aangezien dat arrest over een andere situatie ging. De ratio van het arrest van het Hof van Justitie in zaak C-302/16 was dat wanneer een vlucht wordt geannuleerd, de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert, verplicht is compensatie te betalen aan de passagiers wanneer de passagiers niet rechtsreeks zijn geïnformeerd over de annulering, ook wanneer de luchtvaartmaatschappij de persoon heeft geïnformeerd die de overeenkomst met de betrokken passagiers is aangegaan (de reisagent).

- 8 Naast de bepalingen van de verordening en de arresten van het Hof van Justitie waarop de Tsjechische rechters in eerste en tweede aanleg zich hebben gebaseerd, hebben de verzoekers ter ondersteuning van hun argumenten het arrest van het Hof van Justitie in zaak C-559/16 aangehaald, waarin het begrip „vluchtafstand” wordt uitgelegd, aangezien een vlucht met een tussenlanding in dat arrest als één en dezelfde vlucht wordt beschouwd, alsook de conclusie van advocaat-generaal M. Bobek [*omissis*] in gevoegde zaken C-274/16, C-447/[16] en C-448/16. Deze conclusie betreft vooral de kwestie van bevoegdheid, maar ook de toepassing van artikel 3, lid 5 en artikel 13 van de verordening wordt expliciet aan de orde gesteld. Beslist is dat de contractuele luchtvervoerder zich niet kan onttrekken aan de verplichtingen die voortvloeien uit een overeenkomst met de passagier door een deel van de vervoerdienst uit te besteden aan een andere contractuele luchtvervoerder. In die zin wordt de rechtspositie van de uitvoerende luchtvaartmaatschappij afgeleid van de rechtspositie van de contractuele luchtvervoerder. De contractuele luchtvervoerder is in een dergelijke situatie de opdrachtgever en de uitvoerende luchtvervoerder de agent (zie in het bijzonder de punten 75 tot en met 77 van de conclusie). **[O.r. 4]**
- 9 Nadat de zaak was terugverwezen, is in de procedure voor de Městský soud v Praze ook definitief aangetoond dat luchtvaartmaatschappij Etihad Airways geen communautaire vervoersmaatschappij is in de zin van artikel 2, onder c) van de verordening.
- 10 In de bij hem aanhangige zaak gaat de Městský soud v Praze ervan uit dat alleen de verordening, die krachtens artikel 288 VWEU verbindend en rechtstreeks toepasselijk is, op de partijen kan worden toegepast. Bovendien kan de vordering in kwestie niet worden toegewezen op grond van het nationale recht. De vordering

is naar haar aard een vergoeding voor niet-materiële schade en de verplichting om die te vergoeden in geval van onrechtmatig gedrag bestaat niet als algemene regel in het Tsjechische recht, maar krachtens § 2894 Zákon č. 89/2012 Sb. ([*omissis*] nový občanský zákoník) [wet nr. 89/2012 (nieuw burgerlijke wetboek), Tsjechië] alleen wanneer die verplichting uitdrukkelijk is overeengekomen of wanneer de wet daarin uitdrukkelijk voorziet. Het burgerlijk wetboek voorziet dus alleen in een verplichting om een vergoeding te betalen voor niet-materiële schade indien een onrechtmatige inmenging in de natuurlijke rechten van een persoon heeft plaatsgevonden (§ 2956), indien opzettelijk of kwaadwillig schade is aangericht aan eigendom (§ 2969, lid 2), of indien iemand zich persoonlijk gelaedeerd voelt wanneer schade is ingetreden (wat ook schade aan andere personen dan zichzelf kan zijn) (§ 2971), of in geval van georganiseerde rondreizen (schade die verband houdt met de verstoring van de vakantie - § 2543) of een ernstige inbreuk op de fundamentele lidmaatschapsrechten van een lid van een vereniging (§ 261). In dit verband moet hieraan worden toegevoegd dat de bepaling inzake de vergoeding van schade in verband met de verstoring van een vakantie krachtens § 2543 van het burgerlijk wetboek over het algemeen kan worden ingeroepen tegen reisorganisatoren en in het bijzonder bij aansprakelijkheid wanneer de rondreis is verstoord of aanzienlijk is gereduceerd. Die wetgeving lijkt het meest van toepassing op het hoofdgeding, maar regelt de verplichtingen van de reisagent, niet die van de vervoerder. Krachtens § 3, lid 2, van de Zákon o obchodních korporacích (wet op ondernemingen) bestaat er ook een verplichting om schadevergoeding te betalen voor niet-materiële schade. Een dergelijke verplichting blijkt vooral van toepassing op situaties waarin de onwettigheid is gebaseerd op de overtreding van de regels van de wet op de ondernemingen, meer bepaald inzake de interne werking van die ondernemingen. § 31a Zákon č. 82/1998 Sb. (wet nr. 82/1998) waarin de verplichting om een vergoeding te betalen voor niet-materiële schade in geval van een onrechtmatig besluit of slecht beheer van een overheidsdienst wordt geregeld, is evenmin van toepassing op deze zaak [*omissis*]. Er is onvoldoende relevante rechtspraak van de Nejvyšší soud ČR die van toepassing is op de bij de verwijzende rechter aanhangige zaak, wat deels kan worden verklaard door het feit dat het nieuwe burgerlijk wetboek nog niet zo lang van kracht is.

- 11 Rekening houdend met het bovenstaande heeft de Městský soud v Praze besloten dat de onderhavige vordering tot compensatie van niet-materiële schade krachtens de verordening alleen zou kunnen worden toegewezen indien wordt geoordeeld dat de contractuele vervoerder (verweerster) bij een vlucht met een tussenlanding, krachtens artikel 3, lid 5, tweede volzin, van de verordening ook aansprakelijk is voor een vertraging die is opgetreden in een vluchtsegment dat niet door die vervoerder is uitgevoerd, maar door een andere vervoerder die geen communautaire luchtvaartmaatschappij is. Die rechter baseert zijn redenering op het feit dat er in het geval van een vlucht met een tussenlanding verschillende uitvoerende luchtvaartmaatschappijen kunnen zijn, die elk enkel voor het vluchtsegment dat zij effectief uitvoeren de uitvoerende luchtvaartmaatschappij zijn (artikel 2, onder b), van de verordening). Het doel van de verordening, namelijk de waarborging van een hoog niveau van bescherming van de passagiers,

pleit ervoor dat de contractuele vervoerder aansprakelijk moet worden geacht, omdat geen compensatie op grond van de verordening compensatie kan worden betaald wanneer de luchtvaartmaatschappij die een vluchtsegment uitvoert vanuit een luchthaven buiten de EU geen communautaire luchtvaartmaatschappij is, zoals in casu [artikel 3, lid 1, onder b) van de verordening]. Voorts sluit de bepaling over compensatie door een contractuele luchtvaartmaatschappij uiteraard niet de mogelijkheid uit dat de vervoerder zich verhaalt op de uitvoerende luchtvaartmaatschappij (zie artikel 13 van de verordening). Voor het oordeel dat de contractuele luchtvaartmaatschappij niet aansprakelijk is, kan steun worden gevonden in het feit dat de verordening, met uitzondering van artikel 3, lid 5, tweede volzin, is gebaseerd op de premisse dat het de uitvoerende luchtvaartmaatschappij is die aansprakelijk is voor schade. Dat is bevestigd door de rechtspraak van het Bundesgerichtshof van de Bondsrepubliek Duitsland, op basis waarvan het duidelijk is dat, zelfs wanneer artikel 3, lid 5, tweede volzin van de verordening wordt toegepast, het niet mogelijk is de contractuele vervoerder aansprakelijk te achten voor de vergoeding van de schade. De afwijkende rechtspraak van de Tsjechische en Duitse rechters biedt een argument om door middel van een arrest voor eenheid in de rechtspraak van het Hof van Justitie te zorgen. In deze omstandigheden heeft de verwijzende rechter krachtens § 109, lid 1, onder d), en § 211 van het Občanský soudní řád (wetboek van burgerlijk procesrecht, Tsjechië) de behandeling van de zaak geschorst en heeft hij het Hof van Justitie van de Europese Unie krachtens artikel 267, onder b), tweede volzin, van het VWEU om een prejudiciële beslissing over de vraag in deel II van het dictum van deze beschikking verzocht.

[*omissis*] [Procedureel aspect, aanwijzingen over de mogelijkheid om hoger beroep in te stellen][*omissis*] [**O.r. 5**] [*omissis*].